

Research article

A role in tobacco control and preventing new smokers
of Dental Public Health students**Pensiri Thanhai**

Lecturer Professional Level,
Sirindhorn College of Public
Health, Khon Kaen Province

Saowaluk Seedaket

Lecturer Professional Level,
Sirindhorn College of Public
Health, Khon Kaen Province

Prapaporn Papirom

Lecturer Professional Level,
Sirindhorn College of Public
Health, Khon Kaen Province

Tharinthorn Namwan

Associate Professor
Faculty of Education,
Mahasarakham University

Karn Ruangmontri

Assistant Professor
Faculty of Education,
Mahasarakham University

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to provide Dental Public Health students' (DPH Students) knowledge about tobacco: the dangerous situation of tobacco affected health and how to quit smoking and to be able to create a media campaign to educate about the dangers of tobacco by using the "NONO" mascot, a rabbit standing on one leg, to represent on not to smoke. The campaign was presented to students in an opportunity extension school in Khon Kaen Province as a media to prevent new smokers. Research tools consisted of a set of questionnaires, which created by researchers. Data were collected from November to December, 2019 and data were analyzed by descriptive statistics comprised frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results showed that most of DPH students' knowledge about tobacco: the dangerous situation of tobacco affected health and how to quit smoking was at the high level.

Corresponding author

Pensiri Thanhai

E-mail : pensiri@scphkk.ac.th

Received date : 16 June 2020

Revised date : 24 November 2020

Accepted date : 7 December 2020

There were 6 types of media used in the campaign with the “NONO” mascot warning messages. All students who participated in the campaign were more knowledgeable and understood about the effects of smoking to health and knew how to quit smoking of new smokers. The reflection of the students on this campaign such as they were impressed on what they had learned and they could apply the knowledge to themselves and others. For the recommendation, dental personnel should integrate the work of dental health promotion and enhance non-smoking to promote smoking cessation among school-age young patients, which could increase the operation of preventive dentistry to be more efficient.

Keywords: tobacco control; preventing new smokers, Dental Public Health students

บทความวิจัย (Research article)

บทบาทในการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่
ของนักศึกษาทันตสาธารณสุข

เพ็ญศิริ ทานให้

วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

เสาวลักษณ์ ศรีตาเกษ

วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

ประภาพร ภาภิรมย์

วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

ธรินธร นามวรรณ

รองศาสตราจารย์
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กาญจน์ เรืองมนตรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวางที่ใช้วิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ เรื่อง บุหรี่ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ที่มีผลต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ และสามารถสร้างสื่อรณรงค์ ให้ความรู้ โดยใช้ป้ายโนโน่กระดาษเดียว ยืนกรานปฏิเสบบุหรี่ เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ เรื่อง พิษภัยของบุหรี่เป็นการป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่ให้นักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2562 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องบุหรี่ยุติ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ที่มีผลเสียต่อสุขภาพและการเลิก บุหรี่ ในระดับมาก และได้จัดทำสื่อรณรงค์สำหรับเผยแพร่ให้ ความรู้ โดยใช้ สัญลักษณ์ “โนโน่กระดาษเดียว” พร้อมข้อความเตือนสติในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับสูบบุหรี่ จำนวน 6 แบบ นักเรียนทุกคน ที่เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องพิษภัยของบุหรี่ที่มีต่อสุขภาพ และการเลิกสูบบุหรี่ของนักสูบบุหรี่ใหม่ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ เพิ่มขึ้น และได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนคิดการเรียนรู้ที่ได้จากการ เข้าร่วมกิจกรรม เช่น ความประทับใจ สิ่งที่ได้เรียนรู้ การนำ ความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและผู้อื่น

ผู้รับผิดชอบบทความ

เพ็ญศิริ ทานให้

อีเมลล์ : pensiri@scphkk.ac.th

วันที่ได้รับต้นฉบับ : 16 มิถุนายน 2020

วันที่แก้ไขบทความ : 21 พฤศจิกายน 2020

วันตอบรับบทความ : 7 ธันวาคม 2020

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

การศึกษานี้ทำให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่าทันตบุคลากร ควรบูรณาการงานส่งเสริมทันตสุขภาพควบคู่กับการให้ความรู้ในการเสริมสร้างพฤติกรรมความตั้งใจไม่สูบบุหรี่และการเลิกบุหรี่ในกลุ่มผู้รับบริการที่อยู่ในวัยเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานทันตกรรมป้องกันมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การควบคุมการบริโภคยาสูบ; การป้องกันนักสูบหน้าใหม่; นักศึกษาทันตสาธารณสุข

บทนำ

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีพันธกิจหลักคือ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม การทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม โดยมีวิสัยทัศน์¹ของวิทยาลัยฯ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านสุขภาพเพื่อพัฒนาสุขภาพของชุมชนและสังคมอาเซียน วิทยาลัยฯ ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรด้านสุขภาพและทันตสุขภาพ หลักสูตรระดับปริญญาตรี มีจำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาสาธารณสุขชุมชน , หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทันตสาธารณสุข เพื่อรับใช้สังคมใน ด้านการบริการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุม ป้องกัน และการรักษา ซึ่งนักศึกษาสาขาวิชาทันตสาธารณสุข ได้รับการอบรมให้ความรู้เรื่อง บุหรี่ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ที่มีผลต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ ในการเป็นนักศึกษาต้นแบบที่ไม่สูบบุหรี่ทำหน้าที่ให้ความรู้ และทัศนคติที่ดีในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เพื่อให้เห็นความสำคัญและตระหนักว่าบุหรือนอกจากจะส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายแล้วยังมีโทษต่อสุขภาพช่องปากโดยตรงหลายประการ คือ สารนิโคตินในบุหรี่จะทำให้เส้นเลือดฝอยหดตัว เลือดไปเลี้ยงผิวหนังและริมฝีปากน้อยลง ทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่มีริมฝีปากที่คล้ำกว่าคนทั่วไป นอกจากนี้ยังมีผลต่อเนื้อเยื่ออ่อนในช่องปาก อาการที่พบ คือ เหงือกเป็นสีแดงขี้มีเลือดออกขณะแปรงฟัน มีกลิ่นปาก เหงือกอักเสบ และปริทันต์อักเสบ เมื่อโรคมีอาการรุนแรงมากขึ้นยังมีความเสี่ยงต่อมะเร็งในช่องปากด้วย² วิธีที่ดีที่สุดของการป้องกันคือ การเลิกสูบบุหรี่นอกจากจะส่งผลดีต่อสุขภาพโดยรวมแล้ว ยังช่วยลดปัญหาสุขภาพในช่องปากที่เป็นผลเสียจากการสูบบุหรี่ เช่น ฟันมีคราบสีน้ำตาล เหงือกอักเสบ และมีกลิ่นปาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวนักศึกษาจึงได้เห็นความสำคัญของการบูรณาการดูแลสุขภาพช่องปากกับการณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ และการปฏิเสธบุหรี่โดยการใช้สื่อการ์ตูนโนโน่กระต่ายขาวเป็นสัญลักษณ์ พร้อมด้วยประโยค ข้อความ คำขวัญ คติ ข้อคิด เพื่อถ่ายทอดความรู้และแทรกกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ สร้างความตระหนัก สร้างภูมิคุ้มกัน ความรู้สึกนึกคิด ให้ออกมาเป็นการแสดงออกในกิจกรรมที่แสดงถึงความตั้งใจให้ห่างไกลจากการบริโภคบุหรี่ย่างสร้างสรรค์ จึงได้นำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) ของ Ajzen³ (1991) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้อธิบาย ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของบุคคลได้ โดยมีความเชื่อที่ว่า การที่บุคคลจะลงมือปฏิบัติอะไรก็ตามจะต้องมีความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นก่อน โดยความตั้งใจขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ เจตคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เมื่อนักศึกษามีความรู้เรื่องบุหรี่ นำความรู้ ที่ได้ไปรณรงค์ และบอกต่อกับนักเรียนที่มารับบริการทันตกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ เรื่อง บุหรี่ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ที่มีผลต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่
2. นักศึกษาให้สามารถสร้างสื่อรณรงค์ โดยใช้ป้ายโนโน่กระต่ายขาวเป็นกรณปฏิบัติเป็นสัญลักษณ์ในการเตือนสตินักเรียนไม่ให้สูบบุหรี่และการปฏิเสธบุหรี่
3. นักศึกษาจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ เรื่องพิษภัยของบุหรี่ที่มีต่อสุขภาพ เตือนสติต่อความตั้งใจไม่คิดเสพ บุหรี่เป็นการป้องกันนักสูบหน้าใหม่

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ขอบเขตของการศึกษา

ดำเนินการศึกษาวิจัยในนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทันตสาธารณสุข ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น และนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน- ธันวาคม พ.ศ. 2562

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive research)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การควบคุมการบริโภคยาสูบ หมายถึง การให้ความรู้ เรื่อง บุหรี่ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ ที่มีผลต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ ที่จะส่งผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นความตั้งใจในการปฏิเสธบุหรี่ ไม่ทดลองสูบบุหรี่ และการเลิกสูบบุหรี่
2. การป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่ หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้ถึงผลเสียและโทษของบุหรี่ ที่มีต่อสุขภาพ มีภูมิคุ้มกันและมีความตั้งใจที่จะปฏิเสธบุหรี่เมื่อถูกชักชวนให้ทดลองสูบบุหรี่ รวมทั้งสามารถแนะนำผู้อื่นไม่ให้สูบบุหรี่และให้เลิกสูบบุหรี่
3. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทันตสาธารณสุข ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น สถาบันพระบรมราชชนก
4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น
5. การ์ตูนโนโน่ กระต่ายขาเดียว หรือ NoNo กระต่ายขาเดียว หมายถึง กระต่ายขาเดียวที่เป็นสัญลักษณ์ของการยืนกรานที่จะปฏิเสธบุหรี่ เพื่อให้ให้นักเรียนกล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนและสามารถพัฒนาทักษะจนสามารถป้องกันตนเองได้ จากโครงการรณรงค์ ป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่โดยทันตบุคลากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้เข้าร่วมโครงการประกอบด้วย นักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทันตสาธารณสุขชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 10 ประจำปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น จำนวน 59 คน นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 185 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบสอบถามที่ผู้ประเมินสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบผสมทั้งคำถามปลายปิดและปลายเปิด ที่กำหนดให้ผู้เข้าร่วมโครงการตอบแบบสอบถาม ความรู้ ความเข้าใจ และแบบสะท้อนคิดโครงการรณรงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่ โดยนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

1. แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษา ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ การศึกษา จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาความรู้ในโครงการรณรงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่โดยนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่นจำนวน 9 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การตอบแบบสอบถามจะมีข้อความให้ผู้ตอบเลือก 5 อันดับตัวเลือก คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1)

2. แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง สำหรับนักเรียน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ การศึกษา จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นด้านความรู้ของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมโครงการรณรงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่โดยนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การตอบแบบสอบถามจะมีข้อความให้ผู้ตอบเลือก 5 อันดับตัวเลือก คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1)

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด ให้นักเรียนสะท้อนการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการรณรงค์ครั้งนี้ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ข้อ

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น เลขที่ HE 6210044 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรอบรู้ในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น

การตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

1. การตรวจสอบด้านความตรงของเนื้อหา

1.1 กำหนดโครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถาม โดยยึดหลักความถูกต้องตามหลักวิชาการและทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมครบถ้วน สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ การใช้ภาษา แล้วพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

2. ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ

2.1 ทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ (Try out) โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แล้วนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

2.2 หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์รายข้อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเที่ยงจากการวิเคราะห์ ค่าถามมีจำนวน 2 ชุดมีค่าเท่ากับ 0.86 และ 0.81

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2563

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตดำเนินการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่นักเรียนและขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย
2. ประสานงานกับคุณครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย
3. เก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ชุด แบบสอบถามนักศึกษาเก็บโดยทำแบบสอบถามและให้ตอบส่งทาง Google Form ส่วนแบบสอบถามนักเรียนตอบลงในแบบสอบถามโดยการแบ่งกลุ่มละ 10 – 11 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต
2. ใช้สถิติ ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยได้นำคะแนนประเมินความพึงพอใจแล้วมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์ผลประเมินมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

การแปลผล

การแปลผล จะแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์คะแนนตามกลุ่มตามแนวคิดของเบสต์ (Best, 1977)⁴ โดยใช้ค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุดและหารด้วยระดับที่ต้องการแบ่ง ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับความพึงพอใจ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของนักศึกษา ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ข้อมูลทั่วไป		ความถี่ (59)	ร้อยละ (100)
เพศ	ชาย	8	13.56
	หญิง	51	86.44
อายุเฉลี่ย	18.87 ปี (ต่ำสุด 18 สูงสุด 21 ปี)		
กำลังศึกษา	นักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขา ทันตสาธารณสุข ชั้นปีที่ 1	59	100

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไป พบว่า นักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบหน้าใหม่ โดยนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น สามารถเก็บแบบสอบถามได้ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 86.44 เพศชายจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.56 อายุเฉลี่ย 18.87 ปี อยู่ในช่วงอายุ 18 - 21 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาความรู้ในโครงการรณรงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบหน้าใหม่โดยนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1	ด้านเนื้อหาความรู้	4.16	0.75	มาก
	1.1 มีความรู้ เรื่อง บุหรี่ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ที่มีผลต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ ก่อน การเข้าร่วมกิจกรรม	3.49	0.74	มาก
	1.2 มีความรู้ เรื่อง บุหรี่ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ที่มีผลต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ หลัง การเข้าร่วมกิจกรรม	4.55	0.67	มากที่สุด
	1.3 มีความรู้เรื่องพิษภัยของบุหรี่ต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่	4.15	0.74	มาก
	1.4 มีความรู้เรื่องโทษของบุหรี่ไฟฟ้า	3.94	0.75	มาก
	1.5 มีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพช่องปาก	4.53	0.87	มากที่สุด

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นด้านเนื้อหาความรู้ในโครงการรณรงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบหน้าใหม่โดยนักศึกษาศาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับการประเมิน	ข้อ	ประเด็นการประเมิน
	1.6 มีความคิดเห็นว่าการควบคุมการบริโภคยาสูบของประชาชน	3.94	0.83	มาก
	1.7 มีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นภัยต่อสุขภาพต่อตนเองและคนใกล้ชิด	4.24	0.79	มากที่สุด
	1.8 มีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่จะทำให้ป้องกันผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่ได้	4.18	0.73	มาก
	1.9 มีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นภัยต่อสุขภาพต่อตนเองและคนใกล้ชิด	4.18	0.64	มาก

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อเนื้อหาความรู้ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้ประเมินผลด้านเนื้อหาความรู้ ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความรู้ พิษภัยของบุหรี่ต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ หลัง การเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 มีความคิดเห็นอยู่ระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพช่องปากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นภัยต่อสุขภาพต่อตนเองและคนใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ระดับมากที่สุด

หลังจากที่นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความรู้เรื่อง บุหรี่ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ที่มีผลต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ เป็นการส่งผลต่อเจตคติ ต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นความตั้งใจในการปฏิเสธบุหรี่ ไม่ทดลองสูบบุหรี่เป็นการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ แล้วนักศึกษาได้ออกแบบสร้างสื่อรณรงค์ให้ความรู้ เรื่อง “บุหรี่ : สถานการณ์ พิษภัยของบุหรี่ต่อสุขภาพ” โดยใช้สัญลักษณ์ของการ์ตูน “โนโน่กระต่ายขาเดียว” พร้อมด้วย ประโยค ข้อความ คำขวัญ คติ ข้อคิด เป็นสื่อเพื่อเตือนสติต่อความตั้งใจไม่คิดเสบบุหรี่ และการเลิกสูบบุหรี่ ทั้งหมดจำนวน 59 ผลงาน และได้รับการคัดเลือกจากผลงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่โดดเด่นที่จะนำมาใช้เป็นสื่อในการรณรงค์ครั้งนี้ จำนวน 6 แบบ ดังนี้

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ส่วนที่ 2 ข้อมูลของนักเรียน ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลทั่วไปนักเรียน

ข้อมูลทั่วไป		ความถี่ (162)	ร้อยละ (100)
เพศ	ชาย	76	46.91
	หญิง	84	51.85
	ไม่ระบุ	2	1.23
อายุเฉลี่ย	12.99 ปี (ต่ำสุด 10 สูงสุด 16 ปี)		
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 4	18	11.11
	ประถมศึกษาปีที่ 5	19	17.90
	ประถมศึกษาปีที่ 6	23	14.20
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	24	14.81
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	35	21.60
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	33	20.37
รวม		162	100

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลทั่วไป พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่โดยนักศึกษาศาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่นได้รณรงค์ให้ความรู้ เรื่องพิษภัยของบุหรี่ยที่มีต่อสุขภาพ และการเลิกบุหรี่ในโรงเรียนป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่เก็บแบบสอบถามคืนได้จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 87.57 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 51.85 อายุเฉลี่ย 12.99 ปี อยู่ในช่วงอายุ 10- 16 ปี กำลังศึกษาอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.60

ตารางที่ 4 แสดงระดับความคิดเห็นด้านความรู้และความพึงพอใจของนักเรียน

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		\bar{X}	S.D	ระดับคุณภาพ
1	ด้านความรู้			
	1.1 มีความรู้ เรื่อง พิษภัยของบุหรี่ยที่มีต่อสุขภาพ และการเลิกบุหรี่ย ก่อน การเข้าร่วมกิจกรรม	2.68	1.18	ปานกลาง
	1.2 มีความรู้ เรื่อง พิษภัยของบุหรี่ยที่มีต่อสุขภาพ และการเลิกบุหรี่ย หลัง การเข้าร่วมกิจกรรม	3.72	0.96	มาก
2	ด้านความพึงพอใจ			
	2.1 มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ครั้งนี้ในภาพรวม	4.39	0.73	มากที่สุด

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

จากตารางที่ 4 แสดงระดับความคิดเห็นด้านความรู้และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการรณรงค์นักเรียนเพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบหน้าใหม่โดยนักศึกษาศาสนาธรรมสุขศาสตร์บัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ ดังนี้

ด้านเนื้อหาความรู้ มีระดับการประเมินความรู้ เรื่อง พืชภัยของบุหรี่ย่ต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ย่ก่อน การเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และ**หลัง** การเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ด้านความพึงพอใจ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนความประทับใจในเข้าร่วมโครงการรณรงค์

รายการของความประทับใจ	ความถี่ (162)
ได้รับความรู้เรื่องพืชภัยของบุหรี่ย่ที่มีผลต่อสุขภาพและ วิธีการเลิกบุหรี่ย่	80
กิจกรรมให้ความรู้การแสดงละคร เล่นเกม ร้องเพลงและเต้นสนุกสนาน ทำให้เข้าใจโทษของบุหรี่ย่และขั้นตอนการเลิกบุหรี่ย่	43
สื่อที่ให้ความรู้เรื่องประเภทของบุหรี่ย่, บุหรี่ย่ไฟฟ้า, บุหรี่ย่มือสองและเตือนสติไม่ให้สูบบุหรี่ย่	28
กระบวนการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและความอดทนของพี่ๆนักศึกษาในการควบคุมนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม	11

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนคิดความประทับใจในเข้าร่วมโครงการรณรงค์ พบว่ามีความประทับใจ จำนวน 4 ประเด็นสูงสุด คือ ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องพืชภัยของบุหรี่ย่ที่มีผลต่อสุขภาพและ วิธีการเลิกบุหรี่ย่ กิจกรรมให้ความรู้การแสดงละคร เล่นเกม ร้องเพลงและเต้นสนุกสนานทำให้เข้าใจโทษของบุหรี่ย่และขั้นตอนการเลิกบุหรี่ย่ สื่อที่ให้ความรู้เรื่องประเภทของบุหรี่ย่, บุหรี่ย่ไฟฟ้า, บุหรี่ย่มือสองและเตือนสติไม่ให้สูบบุหรี่ย่ นอกจากนี้ยังมีนักเรียนบางคนได้สะท้อนว่ามีความประทับใจกระบวนการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและความอดทนของพี่ๆนักศึกษาในการควบคุมนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนว่าได้เรียนรู้อะไรในเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์

รายการของการได้เรียนรู้	ความถี่ (162)
ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ย่ และผลเสียของการสูบบุหรี่ย่ที่มีต่อสุขภาพ	185
ความรู้ เรื่อง “วิธีการเลิกสูบบุหรี่ย่ ”	19
ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของการสูบบุหรี่ย่ไฟฟ้า	6
ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันควันบุหรี่ย่	5

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนว่าได้เรียนรู้อะไรจากการเข้าร่วมโครงการรณรงค์ พบว่าคือ นักเรียนเกือบทั้งหมด มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ย่และผลเสียของการสูบบุหรี่ย่ที่มีต่อสุขภาพ บางคนมีความรู้เรื่อง “วิธีการเลิกสูบบุหรี่ย่ ” ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของการสูบบุหรี่ย่ไฟฟ้า และความรู้เกี่ยวกับการป้องกันควันบุหรี่ย่

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์

รายการของการนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง	ความถี่ (162)
จะไม่สูบบุหรี่เพราะไม่ดีต่อสุขภาพและควรหลีกเลี่ยงบุหรี่	81
นำความรู้ที่ได้ไปบอกคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนที่รู้จัก ให้มีความรู้ เรื่องโทษของบุหรี่และให้ลดการสูบบุหรี่ให้น้อยลง หรือเลิกสูบบุหรี่	50
นำความรู้ที่ได้ไปบอกต่อคนรอบข้างให้หลีกเลี่ยงจากควันบุหรี่	18
นำความรู้ที่ได้รับเพื่อเลิกสูบบุหรี่ และเก็บเงินไว้ซื้อสิ่งของที่มิมีประโยชน์	3

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างไรจากการเข้าร่วมโครงการรณรงค์ พบว่า การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง 3 รายการสูงสุดคือนักเรียนส่วนใหญ่จะไม่สูบบุหรี่เพราะไม่ดีต่อสุขภาพและควรหลีกเลี่ยงบุหรี่ นำความรู้ที่ได้ไปบอกคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนที่รู้จักให้มีความรู้ เรื่องโทษของบุหรี่และให้ลดการสูบบุหรี่ให้น้อยลง หรือเลิกสูบบุหรี่และนำความรู้ที่ได้ไปบอกต่อคนรอบข้างให้หลีกเลี่ยงจากควันบุหรี่ นอกจากนี้ยังมีนักเรียนจำนวน 3 คนสะท้อนว่าได้นำความรู้ที่ได้รับเพื่อเลิกสูบบุหรี่ และเก็บเงินไว้ซื้อสิ่งของที่มิมีประโยชน์

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นในเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์

รายการของการนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น	ความถี่ (162)
นำความรู้ที่ได้ไปบอกคนอื่นว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี ส่งผลเสียต่อสุขภาพ	82
ให้ความรู้ผู้ที่สูบบุหรี่ให้รู้ถึงโทษและวิธีเลิกสูบบุหรี่	56
นำความรู้ที่ได้ไปแนะนำเพื่อน หรือ ผู้คนที่สูบบุหรี่ให้ ลด ละและเลิกสูบบุหรี่	23

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลที่นักเรียนสะท้อนการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น จากการเข้าร่วมโครงการรณรงค์ พบว่า การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ ส่วนใหญ่นำความรู้ที่ได้ไปบอกคนอื่นว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี ส่งผลเสียต่อสุขภาพ และให้ความรู้ผู้ที่สูบบุหรี่ให้รู้ถึงโทษและวิธีเลิกสูบบุหรี่ มีนักเรียนบางคนนำความรู้ที่ได้ไปแนะนำเพื่อนหรือ ผู้คนที่สูบบุหรี่ให้ ลด ละและเลิกสูบบุหรี่

สรุปและอภิปรายผล

การดำเนินกิจกรรมรณรงค์เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบป้องกันนักสูบหน้าใหม่โดยนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามความสนใจของนักศึกษา ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักต่อบทบาทของทันตบุคลากรในการมีส่วนร่วมสนับสนุนการลด ละ เลิก บุหรี่ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพในการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องพิษภัยของบุหรี่

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

ต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่ ให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ จากการศึกษาพบว่านักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าได้รับความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ต่อสุขภาพและการเลิกบุหรี่หลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้น และมีความคิดเห็นว่าการสูบบุหรี่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพช่องปาก สอดคล้องกับผลการศึกษา Ojima et al.⁵ พบว่าการใช้ยาสูบ มีผลทำให้เกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากร้อยละ 54.1 โรคส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น คือ 1 ใน 2 ของผู้สูบบุหรี่ มีปัญหาเรื่องกลิ่นปาก และ 1 ใน 4 มีโรคเหงือกและริมฝีปากคล้ำ รวมทั้งองค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้ยาสูบเป็นหนึ่งในสาเหตุที่นำกลัวที่สุดที่มีการแพร่กระจายอย่างกว้างขวางในชุมชนเกือบทุกแห่งและเชื่อว่าเป็นสาเหตุของโรคในช่องปากและความเจ็บป่วยของระบบต่างๆในร่างกาย นอกจากนี้ นักศึกษามีความคิดเห็นว่าบุหรี่เป็นภัยต่อสุขภาพช่องปาก และทันตบุคลากรควรมีบทบาทในการควบคุมการบริโภคยาสูบของประชาชน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของวัชรินทร์ อินกลอง และคณะ⁶ พบว่าความรุนแรงของการติดยาสูบ และพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากมีผลต่อสุขภาพช่องปากของผู้สูบบุหรี่ ภายหลังจากได้รับโปรแกรมช่วยเลิกบุหรี่ ร้อยละ 55.4 มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากที่ดี และสามารถลดความรุนแรงของการติดยาสูบ ทำให้มีภาวะสุขภาพช่องปากดีขึ้นได้ ซึ่งได้ส่งผลให้นักศึกษาได้ตระหนักในบทบาทของทันตบุคลากรในการบูรณาการงานร่วมกับเครือข่ายต่างๆในการส่งเสริมควบคุมและป้องกันสุขภาพนักเรียนแบบองค์รวมเพื่อเป็นการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพร่างกายและสุขภาพช่องปาก ผลการดำเนินกิจกรรมการรณรงค์ให้ความรู้พบว่านักเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการได้ให้ความสนใจ ได้รู้ถึงพิษภัยของบุหรี่ มีความตั้งใจไม่คิดสูบบุหรี่ ความตั้งใจในการปฏิเสธบุหรี่ และ รู้วิธีเลิกบุหรี่ที่ นักเรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ มีความประทับใจกับ “โครงการรณรงค์ให้รู้จักอันตรายของบุหรี่และไม่ให้สูบบุหรี่” ได้เรียนรู้ “ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ และโทษของบุหรี่” นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง “ จะไม่สูบบุหรี่เพราะไม่ดีต่อสุขภาพ และควรหลีกเลี่ยงบุหรี่” รวมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยการนำความรู้ที่ได้ไปบอกคนในครอบครัว เพื่อนและผู้สูบบุหรี่ว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี ส่งผลให้เป็นโรคที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และมีความคิดเห็นว่าการรณรงค์มีประโยชน์ในการขึ้นาสังคม ให้มีความรู้ ความเข้าใจ พิษภัยและวิธีเลิกสูบบุหรี่ ที่นอกจากมีผลเสียต่อตัวผู้สูบเองแล้วยังส่งผลเสียต่อคนรอบข้าง และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Khasabai, Suriya, et al.⁷ พบว่าหลังจากการให้กิจกรรมสุขศึกษานักเรียนมีความรู้มากขึ้น ร้อยละ 50.1 มีความกลัวมากขึ้น ร้อยละ 65.7 และมีเจตคติเชิงลบต่อบุหรี่ ร้อยละ 65.0 และยังพบว่าเพศ ระดับการศึกษาและ พฤติกรรมการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความกลัว เจตคติและความตั้งใจไม่สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) กิจกรรมสุขศึกษาที่เน้นความกลัวยังมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กนักเรียนในแต่ละระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งความตั้งใจไม่สูบบุหรี่ซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิผลในการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ ที่มีความสอดคล้องการศึกษาของ Theeralux, Phuriphat, et al.⁸ พบว่า หลังจากกิจกรรมให้ความรู้โดยผู้ไร้กล่องเสียง นักเรียนมีความกลัวพิษภัยบุหรี่ กลัวพิษภัยของควันบุหรี่มือสอง กลัวเป็นโรคจากการสูบบุหรี่ การไม่อยากทดลองสูบบุหรี่ ความตั้งใจไม่สูบบุหรี่และคิดว่ากิจกรรมสุขศึกษามีผลต่อความต้องการเลิกบุหรี่เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) การออกแบบวิธีให้สุขศึกษาอย่างเหมาะสมช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนซึ่งมีผลต่อการป้องกันนักสูบหน้าใหม่ได้ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของศรีศิริ ศิริวนารังสรรค์ และพรเทพ ศิริวนารังสรรค์⁹พบว่าแนวทาง 7มาตรการเพื่อโรงเรียนปลอดบุหรี่ ควรจะมีการเสริมกิจกรรมหรือ

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

มาตรการในลักษณะเชื่อมโยง เช่น การสอดแทรกเรื่องบุหรี่ยุติในการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกหลักสูตร และการมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของทันตบุคลากรมีความสำคัญในการบูรณาการออกแบบกิจกรรม การส่งเสริมสุขภาพช่องปากกับการดำเนินงานควบคุมและป้องกันการสูบบุหรี่ของนักสูบบุหรี่ใหม่ รวมทั้ง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเสริมสร้างกระบวนการ การเรียนรู้ ตลอดจนค้นหาแนวทางและการสร้างสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย เช่น Social Media , Application บนสมาร์ตโฟน เช่น Line ควบคุม ไปกับการส่งเสริมทันตสุขภาพโดยการส่งเสริมนักเรียนให้มีทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ให้เกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ครอบคลุมทุกมิติในปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดีด้วยหลัก 3อ. 2ส. 1พ. ประกอบด้วย อาหารดี อารมณ์ดี ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ และใส่ใจดูแลสุขภาพฟัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. บทบาทของทันตบุคลากรในอนาคตมีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากกับการดำเนินงานควบคุมและป้องกันการสูบบุหรี่ของนักสูบบุหรี่ใหม่ เนื่องจากการสูบบุหรี่ส่งผลเสียต่อสุขภาพอนามัยช่องปาก

2. ทันตบุคลากรควรมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายและเสริมสร้างความร่วมมือร่วมวางแผนงานส่งเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลและโรงเรียนแบบบูรณาการเพื่อป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่ให้เกิดเป็นรูปธรรม

3. ทันตบุคลากรควรให้ความสำคัญกับบทบาทในการควบคุมและป้องกันการสูบบุหรี่และแสวงหาความร่วมมือโดยใช้ผลการศึกษาวิจัย นวัตกรรม เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์กระบวนการมีส่วนร่วมและกิจกรรมสื่อรณรงค์ในชุมชน และสังคม ในการลดปัจจัยเสี่ยงทางทันตสุขภาพ เป็นการส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. หลักสูตรควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาทันตสาธารณสุข ให้มีความคิดสร้างสรรค์ผลิตนวัตกรรม โดยให้มีการถอดบทเรียนกิจกรรมที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาและต่อยอดในการสร้างนวัตกรรมกระบวนการของนักศึกษาในการจัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันนักสูบบุหรี่ใหม่ส่งต่อไปยังรุ่นน้อง ให้มีความต่อเนื่องในการเป็นทันตบุคลากรต้นแบบในด้านการส่งเสริมสุขภาพช่องปากอย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนักศึกษาและนักเรียนที่เข้าร่วมในงานวิจัย ขอขอบคุณวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่นที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัย และขอขอบคุณโครงการวิชาชีพทันตแพทย์ด้านภยาสุบ แผนงานย่อยชุดที่ 5 พัฒนาแกนนำนิสิตนักศึกษาทันตแพทย์และทันตสาธารณสุขเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบ โดยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมรณรงค์ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. *แผนปฏิบัติการ ปีงบประมาณ 2563.วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข;2563.*
2. ปิยะดา ประเสริฐสม. *ป้องกันนักสูบหน้าใหม่ ขวณเด็กประถมและมัธยมศึกษา “ยืนยัน มั่นใจ ไม่สูบ”.* กรมอนามัย : ประชาสัมพันธ์ วันที่ 21 ก.พ. 2561
3. Ajzen, I. The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes* 1991;50 (2):179-211.
4. Best, John W. *Research in Education*. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.;1977.
5. Ojima M, Hanioka T, Shimada K, Haresaku S, Yamamoto M and Tanaka K. The role of tobacco use on dental care and oral disease severity within community dental clinics in Japan. *Tobacco Induced Diseases* 2013; 11 (13): 1-8.
6. วัชรินทร์ อินกลอง และหทัยชนก นาเจิมพลอย. "ความสัมพันธ์ระหว่างความรุนแรงของการติดยุหรี่ ความ ตั้งใจเลิกบุหรี และ พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากที่มีผลต่อภาวะสุขภาพช่องปากของผู้สูบบุหรี ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี. *Udonthani Hospital Medical Journal* 2019;27 (1): 21-29.
7. Khasabai, Suriya, et al. "Effect of School Based Health Education Activities for New Smoker's Protection. *Journal of Health Education* 2015;38 (3):54-64.
8. Theeralux, Phuriphat, et al. "Educational Method and Preventing New-Young Smoker. *Journal of Health Education* 2014;37 (3):102-109.
9. ศรีศิริ ศิริวนา รังสรรค์, และ พรเทพ ศิริวนา รังสรรค์. "แนวทาง ใน การ ควบคุม ผลิตภัณฑ์ ยาสูบ และ คุ่มครอง สุขภาพ ผู้ ไม่ สูบ บุหรี กรณี ศึกษา: พื้นที่ กรุงเทพมหานคร 2560. *Journal of Preventive Medicine Association of Thailand* 2018;8. (2):173-181.